

NATIONELLA TRENDER

INTRO

Den nationella kontextanalysen syftar till att identifiera viktiga trender i Sverige och deras möjliga påverkan på Vänersborg. Den relaterar också till den större skalan och visar på kopplingar till de globala drivkrafter som ligger bakom de nationella trenderna.

Metoden som använts kallas **EPISTEL+M**, och används för att täcka områdena Ekonomi och marknad, Politik, Institutioner och organisationer, Sociala förändringar och livsstilar, Teknik och vetenskap, Ekologi, miljö och hälsa, Lagstiftning och Media.

En drivkraft ger en trend en positiv eller negativ riktning, d.v.s. en ökning eller minskning.

DRIVKRAFT

Urbanisering

Människor flyttar från landsbygden in till städerna och det förekommer därmed en ökning av invånarantalet i städer i Sverige.

Globalisering

Fokus är på globala perspektiv och sammankopplingar med resten av världen, samt en ökande global marknad.

Individualisering

Sociala normer och samhället har förändrats till ett mer individualiserat. Fokus på produkter och tjänster för den unika individen.

Teknisk utveckling

Den tekniska utvecklingen blomstrar där nya lösningar som fokuserar på information och hållbar utveckling blir mer viktiga.

Klimatförändring

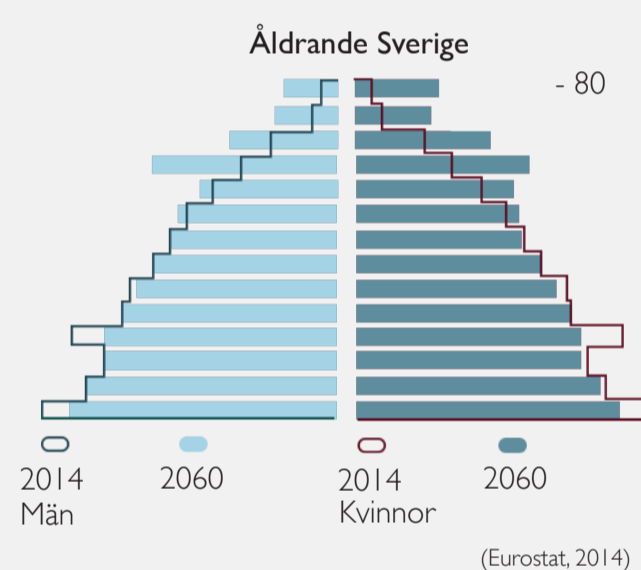
Världen står inför oförutsedda händelser på grund av temperaturförändringar, stigande vattennivåer och skadade eko-system.

TREND

Från babyboom till ett åldrande Sverige



Samhället går en demografisk utmaning till mötes. Med 40,9% av befolkningen i åldersgruppen 45 år och uppåt, åldras Sveriges befolkning. Den förändrade befolkningsstrukturen väntas medföra högre offentliga kostnader och minskade skatteintäkter då försörjningsbördan växer.



En trend är en förändring i samhället som kan påverka både lokalt och globalt. Trender kan pågå under en kort eller lång tid och är alltid synliga med en tydlig ökande eller minskande riktning.

REAKTION

En framtida utveckling som skiftar från ett stillastående till en varierad befolkningsstruktur. Ökad invandring kan sänka medelåldern och öka rörligheten på nationell nivå.

(SCB, 2009)

Yngre människor flyttar från Vänersborg till Göteborg eller någon annan storstad, vilket riskerar att åldra befolkningsstrukturen. Samtidigt flyttar den äldre medelklassen alltmer ut på landsbygden i Vänersborg för attraktiva boendemiljöer och närhet till naturen.



(Vänersborgs kommun, 2014)

HOT

- Ökad försörjningskvot på 10% förväntas mellan 2010 och 2025 = mindre skatt
- Arbetslös yngre generation
- Ökad press på sjukvården och en ökad brist på tillgängliga bostäder

MÖJLIGHETER

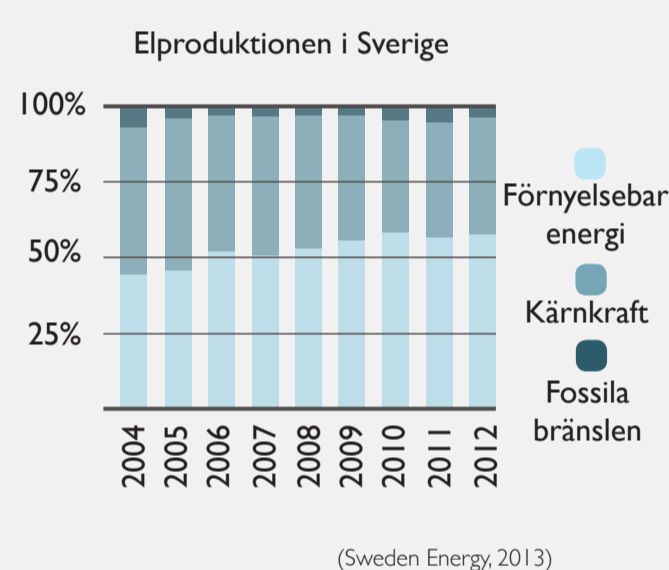
- Åtgärder inom sjukvården ökar livslängden och förbättrar sjukvården och mediciner
- Krav på bättre sjukvård utlöser nya och fler arbetsmöjligheter

Svenskar drivna av naturen



Svenskar har en hög miljömedvetenhet vilket syns genom andelen förnyelsebar energi som används sett till den totala energianvändningen. Andelen har ökat från 33,9% 1990 till 43,3% år 2006. Trenden har uppkommit som ett resultat av ökad elanvändning, politiska mål och kunskap kring fossila bränslens negativa inverkan.

(Energimyndigheten, 2014)

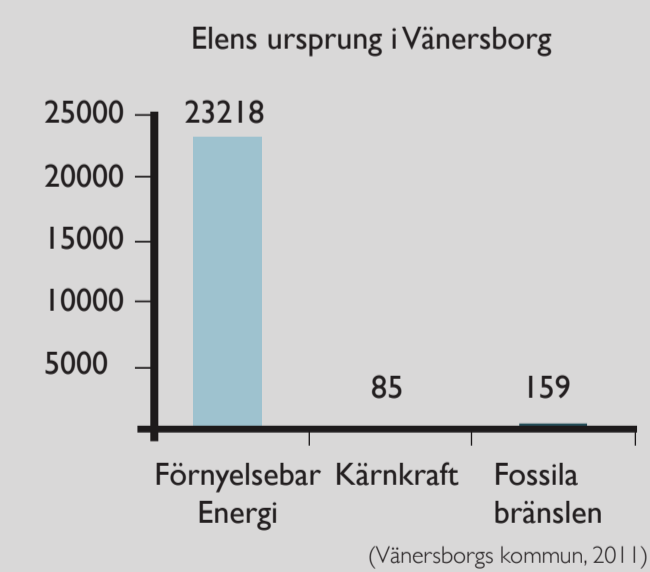


Det finns rörelser som är skeptiska till teorin om peak-oil. De hävdar att nya oljereserver har påträffats, vilket gör att vi kan fortsätta utvinna olja utan att oroa oss för att den kan ta slut.

(Business Insider, 2013)

Vänersborgs kommun har skapat en energistrategi som fungerar som ett vägledande dokument för hur kommunen ska minska energiförbrukningen samt utveckla det lokala energisystemet. I strategin beskrivs att förnyelsebara energikällor och lokalt producerad energi skall prioriteras. Ett exempel är ett lokalt initiativ i Brälanda för utvinning av biogas.

(Vänersborgs kommun, 2011)



MÖJLIGHETER

- Skapa lokala energisamhällen
- Rikt på naturresurser
- Bli förebild för hållbar utveckling

HOT

- Vatten-, vind- och solenergi är beroende av förändringar i klimatet
- Går inte att lagra överskottsenergi
- Billigt med fossila bränslen
- Förändringar i energipriset
- Förändrar landskapet
- Ökad konsumtion

Konkurrens överallt



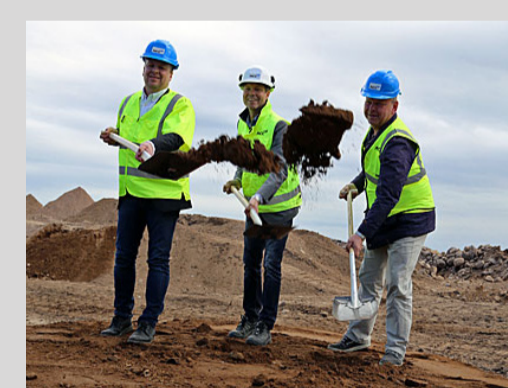
Företag står inför problem med en ny kraftfull konkurrens, de riskerar att bli uppköpta av stora utländska företag och etablerade utomlands. Arbetsimmigrationen ökar och Sverige står inför svårigheter med integration. Närhet till universitet med nyutexaminerade högutbildade blir viktigare i ett kunskapsbaserat samhälle.

(Boverket, 2012)

Slow-rörelsen är en samling av organisationer som är emot idén att mer och snabbare alltid är bättre. Istället menar de att vi måste återuppta långsamhet, reflektion och samhörighet.

(Slow Movement, 2014)

Ett stabilt näringsliv måste etableras i kommunen. Idag har Vänersborg en stor utflyttning av unga vuxna och en stor andel flyktingar och pendlare. En framtida global matbrist och en stor efterfrågan på lokalt producerade produkter och tjänster är en möjlighet för fortsatt utveckling av jordbruket i kommunen. Den framtida minskningen av sötvattensreservoarer på den europeiska kontinenten tillsammans med de naturresurser som finns i kommunen ger ett bra underlag för att satsa på naturorienterad turism.



HOT

- Känslig arbetsmarknad
- Segregation
- Ökade klyftor i inkomst
- Utlandsbaserade företag
- Konkurrens hybrid
- Emigration av unga vuxna

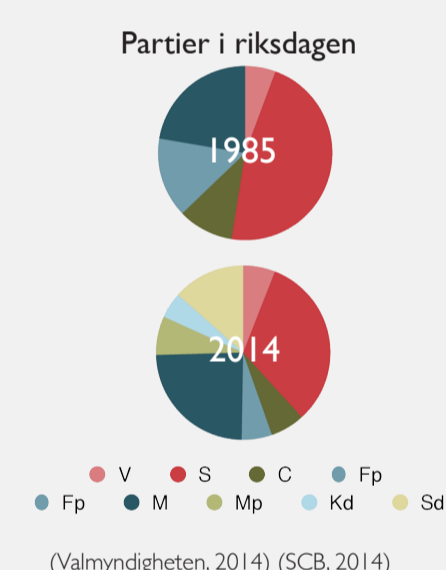
MÖJLIGHETER

- Mångfald, omfattande kompetens inom kultur och språk
- En dynamisk ekonomi
- Utveckling av eko-turism
- Pendlning
- Turism

Mer färg i den politiska paletten



Under det senaste valet röstades åtta partier in i riksdagen. Ett nionde snubblade på målsnöret. Fem av partierna fick mellan fyra och sju procent av rösterna och de två största partierna tappade väljare. 1985 röstades fem partier in i riksdagen och det största, socialdemokraterna, hade 45 procent av rösterna. Trenden pekar mot fler och mindre partier som oftare har en eller ett par huvudfrågor.



En konsekvens av detta är ett skakigare politiskt landskap där förhandlingar och kompromisser spelar en viktig roll. En annan är att specifika frågor lyfts högre på den politiska agendan, frågor som miljö, jämställdhet och rasism. Det här kan också skapa svårigheter att forma majoriteter och genomföra reformer och förändringar.

I Vänersborg sitter nio partier i kommunfullmäktige. 1985 var de fem. Under förra mandatperioden styrdes Vänersborg av allianspartierna i minoritet och det tog många veckor av förhandlingar för att hitta en fungerande överenskommelse. Efter 2014 års val kommer kommunen att ledas av socialdemokraterna tillsammans med C, Mp och Valförspartiet.

(Valmyndigheten, 2014) (SCB, 2014) (Adriansson, 2010) (Trela, 2014)

HOT

- Svårigheter att genomföra politiska beslut och reformer.
- Mer oförutsägbart politiskt ledarskap kan göra det svårare för kommunala tjänstemän.
- Försvagad demokrati.

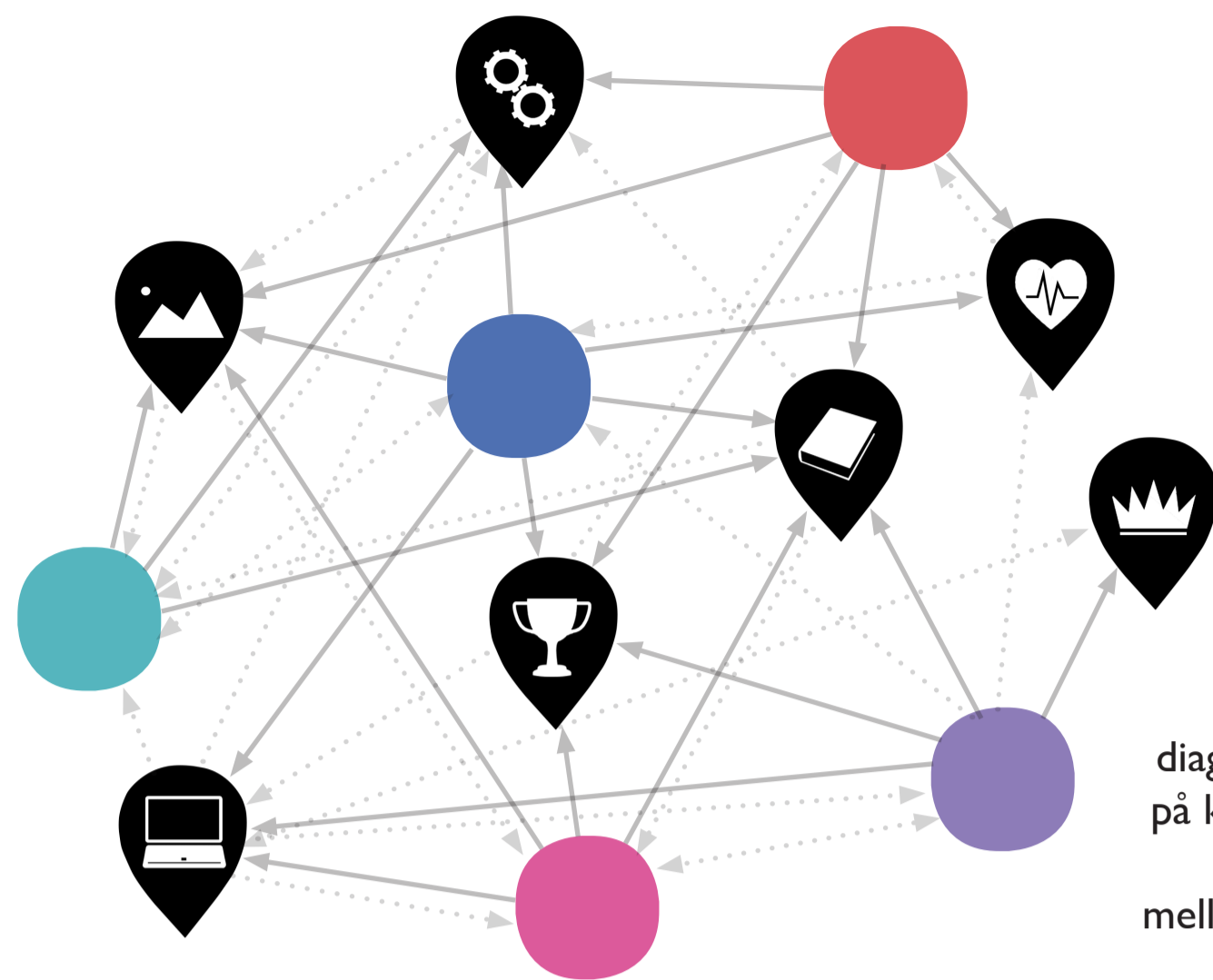
MÖJLIGHETER

- Förstärkt demokrati.
- Mer debatt och bättre kompromisser.
- Ökat politiskt engagemang.

VÄNERSBORG

Hur trenden relaterar till Vänersborgs kommun sett utifrån möjligheter och hot.





Det här diagrammet visar på komplexiteten i relationerna mellan drivkrafter och trender.



Eva Thörnelöf
Naturvårdsverket

“Ökad användning av ekosystemtjänster”

Spanar ekologiska trender på nationell nivå:
 * Ökad användning av ekosystemtjänster: används som indikator för miljömålet till 2018 till exempel
 * Anpassning till klimatförändringar är mer accepterade nu än tidigare, nämns t.ex. i regeringsförklaringen
 * Marin planering blir allt vanligare, t.ex. finns det nu en ny myndighet för hav och vatten i Göteborg
 * Den liberala gruvlagen i Sverige skapar stora miljöproblem i relation till jobben den skapar.

“Foton och citat når sociala media redan under ett pågående möte.”

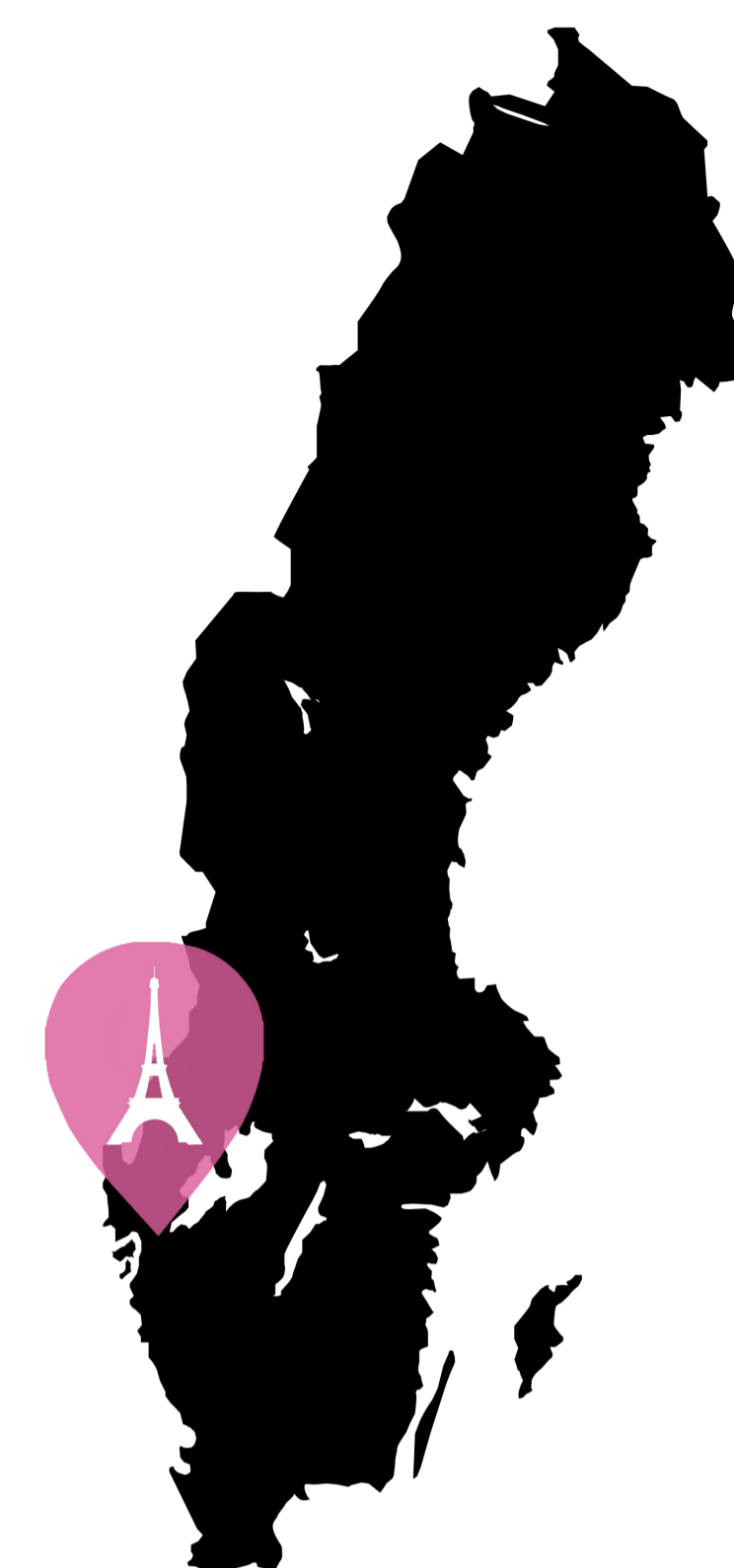
Marie Dahlin and Gunnar Lidell
Nuvarande och föredetta ordförande i Vänersborgs kommunstyrelse

Vänersborgs kommun jobbar mycket med social media och det ökade informationsflödet. De har en officiell Facebook-sida och har under utformningen av kommunens vision utfört en del av arbetet via deras hemsida. På deras hemsida publicerar de också en sammanställning direkt efter ett sammanträde i fullmäktige. Men det finns också en negativ aspekt av den ständiga uppkopplingen; om delar av diskussioner i politiska styrelsemöten är citerade ur sammanhang och direkt publicerade kan osanna sanningar spridas snabbt. Risken finns då också att politiska representanter censurerar sig själva för att inte bli missförstådda av allmänheten. Detta kan vara ett hot mot demokratin.



Thomas Fridén
Informationssekreterare i Vänersborgs kommun

Thomas Fridén håller med om att den politiska trenden att partier blir fler men mindre i storlek har en inverkan på hur kommunen fungerar. Den positiva effekten är en ökad demokrati och en mer livlig debatt. En av svårigheterna är den långsiktiga planeringen, där det politiska ledarskapet fokuserar mer på administration och ledning. Under den senaste valperioden i Vänersborg röstades kommunstyrelsens förslagna budgeten ner och kommunstyrelsen var tvungna att jobba med den förslagna budgeten från oppositionen.



Internationaliserad lagstiftning



Initiativen för ny lagstiftning kommer i allt högre grad utifrån. Från EU och andra internationella lagstiftande organ. Mängden nationell lagstiftning har också ökat med nästan nio procent under det senaste decenniet.



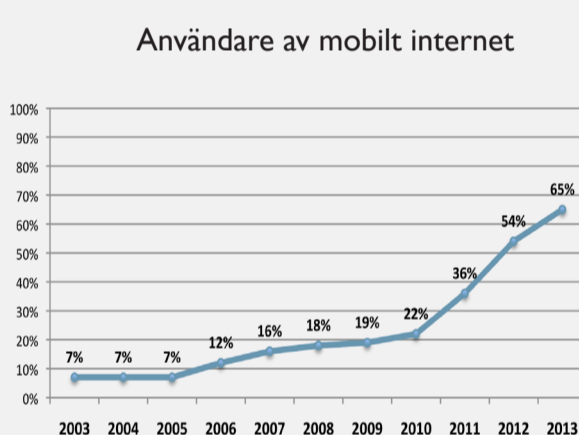
(Foto: Wikipedia 2014)

(Tala, 2013)

Status: Online



Idag är det ett ökat flöde av information genom olika kommunikationsmedel, där de digitala är dominerande. Människors ständiga uppkoppling till den digitala världen, mycket på grund av den ökade användningen av mobil internet, ger en snabbare tillgång och större spridning av information.

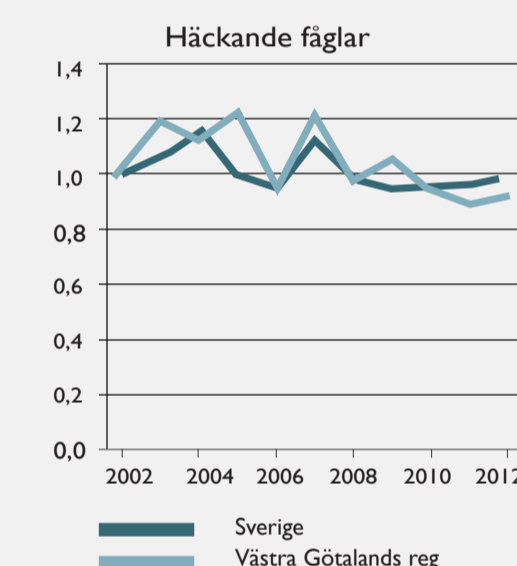


(Svenskarna och internet, 2013)

Tyst vår 2.0



Utvecklingen för det svenska miljömålet "Et rikt växt- och djurliv" är negativ. Många naturtyper och arter riskerar att försvinna. Viktiga orsaker är ett rationaliserat jord- och skogsbruk och förändrad markanvändning. Indexet för häckande fåglar som är en indikation på biologisk mångfald visar en tydligt nedåtgående trend de senaste 12 åren.



(Naturvårdsverket 2014)

Den internationaliserade lagstiftningen gör det svårare att påverka utformningen av lagtexterna, riksdagen kan oftast bara rösta för eller emot färdiga formuleringar, som på grund av snabba processer ibland inte är tillräckligt genomarbetade. Å andra sidan är viss gemensam lagstiftning oundviklig och högst nödvändig i en globaliserad värld.

(Lambertz, 2000)

"Hejdå TV, hejdå Internet, hejdå telefonen"
Fler artiklar och böcker ser på dagens ständiga uppkoppling som ett hälsoproblem med beroende och brist på fysisk interaktion. Man behandlar nu tankar om att delvis vara mer off-line under dagen eller helt motstå att vara uppkopplad på internet.

(DN, 2013)

Biologisk mångfald är en förutsättning för uthålliga och anpassningsbara ekosystem och kunskap om och arbete med detta ökar. Användning av ekosystemtjänster blir allt vanligare och är nu en indikator för regeringens miljömål. Sverige är också sedan 2010 en del av Nagoyaplanen vilket är ett globalt projekt som syftar till att förbättra den biologiska mångfalden.

(SLU, Naturvårdsverket, Naturskyddsforeningen/Världsnaturfonden WWF 2014)

På kommunal nivå kan den ökande nationella och internationella lagstiftningen ibland stå i konflikt med lokala högt prioriterade mål för utveckling eller för att bibehålla lokala näringar. I Vänersborg är natur- och vattennära bostäder en viktig förutsättning för att locka nya invånare, men sådan utveckling står i konflikt med det nationella strandskyddet. En annan konflikt är fridlysningen som skyddar vargstammen och upprör jägare och fårbönder.



(Foto: Magnus Elander)

Vänersborg måste hänga med i nya sätt att sprida information i den digitala världen. Då har de en stor möjlighet att engagera fler invånare och informera om händelser i kommunen. Man måste dock vara medveten om att det subjektiva och selektiva intaget och spridningen av information på internet. Inse att det finns risker för en förvrängd bild av kommunen.



(Foto: The Institute, 2013)

Vänersborg är rikt på naturresurser, jordbruk, skog och våtmarker, vilka är nyckelområden för biologisk mångfald. Att utveckla skogsbruk, jordbruk och attraktiva stränder på ett sätt som förbättrar den biologiska mångfalden är både en utmaning och en möjlighet för en växande kommun där allt fler flyttar från landsbygden.

(Vänersborgs kommun 2006, Naturvårdsverket 2014)



(Foto: J.M. Garg)

Bubbel trubbel
Sjunkande bostadspriser → försäljning, svårigheter att återbetala lån, färre lån tas ekonomisk kris →

Klimat flyktingar
Klimatförändring → ökning av obeboeligt land → massimmigration

Stora skogsbränder
Kan vi klara av förluster av resurser, ekonomi och räddningstjänst?

Portarna stängs
Politiskt inflytande av nationalistiska partier som leder till totalstopp av immigration.

Stop av import
Kan Sverige överleva på egna produktionen av varor?

Tredje världskriget
Kommer Vänersborg att ha en central roll i en världsomfattande vattenkris?